

ЕКОНОМІЧНА СВІДОМІСТЬ ТА ЇЇ РОЛЬ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження: В умовах ринкової системи господарювання кожна людина самостійно вирішує проблеми: що вона хоче і може робити, як це треба робити, щоб отримати бажаний результат та чи буде її праця визнана суспільством. Людина перебуває перед постійним вибором. Можливість мати вибір завжди була засобом і метою розвитку людства. Ринкова економіка – це можливість самостійно вибирати шлях для кращого і найповнішого задоволення своїх потреб. Проблема вибору для кожної людини є проявом і здійсненням найвищої цінності людини – свободи. Це основа взаємодії людини і світу. Формою свободи у сфері економіки є економічна свобода, яка стає реальною лише за умов ринкової економіки. **Мета дослідження:** Визначення сутності економічної свідомості як держави, так і кожного її свідомого громадянина та її функцій, їх трансформації на шляху від адміністративно-командної до ринкової економіки. Обґрунтування важливості розвитку вільної (ринкової) економіки в Україні. **Предмет дослідження:** Економічна свідомість та її роль в умовах ринкової економіки України. **Об'єкт дослідження:** політико-економічна еволюція ролі та функцій держави і людей в умовах ринкової економіки. **Завдання дослідження:** дослідити зміст економічних функцій держави та їх трансформацію за умов адміністративно-командної та ринкової економік; визначити поняття економічна свідомість, її умови, принципи та форми. Економічна свідомість являє собою сукупність економічних знань, ідей, поглядів суб'єктів господарювання, що безпосередньо відображають економічну дійсність і виражають своє відношення до різних явищ економічного життя суспільства в конкретний історичний момент часу [6, с.15]. Історичне слово «ринок» являє собою місце, де продавалися і купувалися товари. Там зустрічалися продавці і покупці і в результаті домовленості відбувався обмін товару на гроші. Протягом багатьох століть ринок справно виконує покладені на нього функції. Однак, у сучасному світі із розвитком технологій поняття ринок, крім класичного його розуміння, набуває нових ознак і змінює обличчя: купівлю – продаж товарів, проведення фінансових операцій та ін. можна здійснити не виходячи з дому. Товарне виробництво існує понад 6 тисяч років, скільки часу і функціонує ринок. Проте тепер новими гравцями на ринку стають комерційні агенти, брокери, дилери та ін. Вони вивчають стан справ з пропозицією і попиту тих чи інших товарів, динаміку цін, встановлюють ділові контракти [2, с. 55]. Економічна свідомість – невід'ємна частина психічної діяльності людини, спрямована на перетворення і вдосконалення економічної діяльності. Економічна свідомість властива тільки людям. Законірно, що кожна людина, незалежно від її соціального статусу, має бажання жити краще. Для покращення свого добробуту, матеріальних статків, жити і працювати по – старому вже замало [1, с. 14]. В філософії розглядається три форми економічної свідомості: Масова, групова та індивідуальна. Масова свідомість була характерна для України та інших республік, що входили до складу СРСР. Правляча комуністична партія чітко нав'язувала всім республікам свою ідеологію, згідно з якою всі разом будували соціалістичне суспільство, як найбільш прогресивне в цілому світі. В це потрібно було вірити неперечно, бо це була думка правлячої еліти. Це яскравий приклад масового зомбування в такий спосіб тодішнього суспільства. Групова економічна свідомість – характерна для певних груп, об'єднань, індивідуальностей. Для прикладу, це може бути колектив, підприємство, політична партія, соціальна група, де кожен не зважаючи на свою особисту економічну свідомість приходять до спільної думки і виробляють єдину стратегію, щодо групової економічної свідомості. Індивідуальна свідомість – це особливий вид економічної свідомості, який характерний індивідууму. В даному випадку особистість на підставі своїх особливих, правлячих знань, переконань, особистого досвіду сформував свою індивідуальну свідомість і рахує її єдино правлячою і чітко її дотримується. Інші переконання, доводи, інше економічне мислення та набутий досвід, він вважає за хибне і твердо стоїть на своєму [3]. До здобуття своєї незалежності, економіка України зовсім не мала ринкових ознак. В результаті цього було створено суспільство з низькою ефективністю виробництва і низьким рівнем життя людей. Державою було монополізовано засоби виробництва, сировину, виробничі потужності. Абсолютно негнучка економіка була повністю відірвана від світового ринку. Із здобуттям незалежності в Україні була запроваджена економічна самостійність господарюючих суб'єктів. Наявність ринкової інституції гарантувала незалежність суб'єктів ринкової економіки, їхню економічну відповідальність, без чого не може існувати ринок. Формування суб'єктів ринкових відносин в Україні відбувається через перетворення власності в різні форми – колективну і приватну. Це в свою чергу сприяє розвитку різних форм господарювання та створює конкурентне середовище. В нових суб'єктів ринку формується своя, нова економічна свідомість. Починають формуватися вільні ціни, за допомогою яких продавець і покупець доходять до взаємної згоди і відбувається еквівалентний обмін, а відповідно підтримується рівновага в економіці [4]. Еволюція економічної свідомості дозволяє розвиватися і вдосконалювати структуру суб'єктів українського ринку. Виростають нові трастові компанії, монополії, акціонерні товариства, банки, спілки та ін. Їхня ринкова діяльність суттєво поповнює державний бюджет. Проте не слід забувати і про середній і малий бізнес. Біля 40% надходжень до держбюджету ми отримуємо саме від нього [5]. **Висновок:** Як бачимо, еволюція економічної свідомості українців, являється потужним поштовхом в розвитку стабілізації ринку України та його повноправне злиття із становим економічним ринком. Це вже відносини не між людиною і державою, а між державою і світом, а значить між людиною і світом. Кожен українець – це частинка світу. Отже, економічна свідомість суспільства являється безперечно рушійною силою для розвитку, як індивідуальності, окремих груп і об'єднань, так і для цілих народів, незалежно від їх географічного розташування.

Список використаних джерел

- 1.Бабосов О.М. Економічна соціологія. УП «Технопрінт», 2004. 224 с.
- 2.Котлер Ф. Основи маркетингу. М., 1990. 654 с.
- 3.Широчук І. О. Економічна свідомість та економічне мислення URL: <<https://www.inforum.in.ua/conferences/12/4/15>>
- 4.Опришко А. Економічна свідомість та її роль в умовах ринкової економіки URL: <<http://dspace.wunu.edu.ua>>
- 5.Бабинець К.В. Малий та середній бізнес в Україні URL: <<http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji>>
- 6.Мацелюх Н. П. Економічні теорії в системі наукових економічних знань. Видавництво «Центр учбової літератури» 2016. 224 с.